

Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2026-2029

Luonnos laadittu Meri-Lapin ympäristölautakuntaan 17.3.2026 § 29
Hyväksytty Meri-Lapin ympäristölautakunnassa 19.5.2026 § 48

Sisällys

1.	Johdanto	1
2.	Yleisluontoinen arvio ympäristön pilaantumisen riskeistä	2

2.1	Valvonta-alueen kuvaus	2
2.2	Ympäristön pilaantumisen riskit valvonta-alueella	2
3.	Valvonnan voimavarat	4
3.1	Henkilöstöressurit	4
3.2.	Valvontayhteistyö	4
4.	Valvontakohteet	5
4.1	Luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet	6
4.2	Muut ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset toiminnot	6
4.3	Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet	7
4.4	Jätelain mukainen valvonta	8
4.5.	Muun lainsäädännön mukainen valvonta	9
5	Riskinarviointi ja valvontaohjelma	11
5.1	Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen	11
5.2.	Valvontaohjelma	12
6	Valvonnan toteuttaminen	12
6.1	Valvontatarkastukset	13
6.2	Muut valvontatavat	13
7	Tietojärjestelmät	14
8	Koulutus	15
9	Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus	15
10	Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi	15

1. Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Laki mahdollistaa tehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan resursseista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Lisäksi pykälässä todetaan, että ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta on laadittava valvontaohjelma. Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Jätelain (646/2011) 124 § velvoittaa valvontaviranomaiset tarkastamaan määräajoin laitokset ja yritykset, joissa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla näistä tehtävistä on jätteen ammattimaisen keräyksen valvonta sekä jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely niiltä osin kuin ne kuuluvat kunnan ympäristönsuojelulain mukaisiin valvottaviin kohteisiin. Kunnan valvontaviranomaisen vastuulla on laatia riskinarviointiin perustuvat tarkastussuunnitelmat sellaisten kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavien kohteiden kuuluvien laitosten ja yritysten tarkastuksista, joiden toimintaan liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomaisen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelmissa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle. Tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevien suunnitelmien sisällöstä ja tarkastusten toteuttamisesta säädetään lisäksi jätteesiirtoasetuksen 50 artiklassa.

Valvontasuunnitelman sisällöstä on säädetty ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 28 §:ssä, määräaikaistarkastuksista ja riskinarvioinnista 29 §:ssä sekä valvontaohjelman laatimisesta 30 §:ssä.

2. Yleisluontoinen arvio ympäristön pilaantumisen riskeistä

2.1 Valvonta-alueen kuvaus

Valvontasuunnitelma kattaa Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan alueen. Tornion kaupunki hoitaa Keminmaan kunnan ympäristönsuojelutehtävät vuodesta 2018 yhteistoimintasopimukseen perustuen. Asukasmäärä oli vuonna 2024 Torniossa noin 21 000 ja Keminmaassa 7 600 (Tilastokeskus 2024). Valvonta-alueen maapinta-ala on yhteensä 1816,02 km² (Tornio 1188,74 km² ja Keminmaa 627,28 m²) ja vesipinta-ala 180,76 km² (Tornio 159,79 k m² ja Keminmaa 20,97 km²).

2.2 Ympäristön pilaantumisen riskit valvonta-alueella

Ympäristön pilaantumisen kannalta herkkiä alueita ovat muun muassa vesistöt, pohjavesialueet, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 –alueet. Tornion ja Keminmaan ympäristöolosuhteita määrittelevät joet, sillä ne sijaitsevat Perämereen laskevien jokien varrella. Keminmaan halki virtaa Kemijoki, Torniossa virtaa Tornionjoki ja sen haaroja. Tornionjoen pääuoma on myös Natura 2000-alue. Tornionjoen ja Kemijoen välissä virtaa vielä Perämereen laskeva, noin 60 kilometriä pitkä Kaakamajoki haaroineen.

Lähtökohtaisesti merkittävimmät ympäristön pilaantumisen riskit liittyvät pinta- ja pohjavesiin. Keminmaan ja Tornion Perämeren rannikkovedet, pääosin joet sekä järvet ovat ekologiselta tilaltaan tyydyttävässä tilassa. Keminmaassa Saaranjoki ja Kallijärvi ovat hyvässä ekologisessa tilassa. Torniossa Korpijärvi ja Aapajärvi sekä Tornionjoki, Liakanjoki, Mustajoki ja Aapajoki ovat hyvässä ekologisessa tilassa. Pintavesistöjä kuormittaa maa- ja metsätalouteen liittyvä ojitus, yhdyskuntien jätevedet, turvetuotanto sekä teollisuudesta aiheutuvat vesipäästöt.

Keminmaan alueella on viisi vedenhankintaa varten tärkeää 1-luokan pohjavesialuetta, joissa on toiminnassa vedenottamo tai alueella on varavedenottamo. Keminmaan alueella sijaitsee 2-luokan pohjavesialueita kuusi kappaletta, joista kaksi on luokassa 2E (Muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen). Näillä pohjavesialueilla on tutkittu vedenottamon paikka, mutta alueita ei ole otettu vielä vedenhankintakäyttöön. Vuoden 2026 alussa Keminmaan Saarenkylänkankaan 1E-luokan pohjavesialue on merkitty selvityskohteeksi sen kemiallisen tilan osalta. Tornion alueella sijaitsee kuusi vedenhankintaa varten tärkeää 1-luokan pohjavesialuetta ja yhdeksän 2-luokan pohjavesialuetta. Ainoastaan Pahkamaan 1-luokan pohjavesialueella on vedenottamotoimintaa. Torniossa Laivakankaan sekä Lapinkulan 2-luokan pohjavesialueet ovat luokiteltu riskialueiksi, vaikkakin kummankin tila-arvio on hyvä.

Keminmaan ja Tornion luokitelluilla pohjavesialueilla on melko vähän esimerkiksi asutusta tai teollisuutta, mutta yksittäisiä mahdollisia riskikohteita alueilla sijaitsee. Merkittävin riskitekijä pohjaveden laadulle on maa-ainesten ottamistoiminta, erityisesti Torniossa Laivakankaalla.

Merkittävää ympäristön pilaantumisen riskiä aiheuttavat myös alueen happamat sulfaattimaat. Happamilla sulfaattimailla tarkoitetaan rikkipitoisia sedimenttejä, orgaanisia materiaaleja ja moreenia, joista vapautuu sulfidien hapettumisen seurauksen haitallisia määriä happamuutta maaperään ja vesistöihin. Suomessa sulfidisedimentit ovat kerrostuneet pääasiassa viime jääkauden jälkeisten Ancylyus-järvivaiheen, Litorina-merivaiheen ja nykyisen Itämeren aikana, joista Litorina-meri on ulottunut noin 8 000 vuotta sitten ylimmillään Perämeren seudulla yli 100 metrin korkeudelle nykyisen merenpinnan yläpuolelle. Luonnollisessa tilassa olevat happamat sulfaattimaat eivät yleensä aiheuta ympäristöhaittoja, mutta mikäli tällaisten alueiden maankäytön, kuten ojituksen, massanvaihdon ja maiden kuivatuksen myötä pohjaveden pinta laskee, johtaa se sulfidipitoisten maakerrosten hapettumiseen ja aiheuttaa happamuutta. Happamuus saa aikaan ympäristölle haitallisten metallien liukenemisen ja huuhtoutumisen vesistöihin. Toisaalta alueen kalkkinen kallio- ja maaperä voi paikoin toimia hyvänä puskurina happamoitumiselle.

Varsinaisia ihmisen toiminnan seurauksena pilaantuneiksi luokiteltuja maa-alueita on Lupa- ja valvontaviraston ylläpitämän maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI –rekisteri) mukaan alueella 195 kohdetta, joista Keminmaassa 46 ja Torniossa 149. Tornion alueen kohteet on päivitetty vuonna 2025, ja Keminmaan kohteet tullaan päivittämään vuoden 2026 aikana.

Tornion ja Keminmaan alueella sijaitsee kokonaan tai osittain 21 Natura 2000 -aluetta. Tornion alueella sijaitsevista Natura-alueista suurimmat ovat Perämeren kansallispuisto, Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalue ja Kilsiaapa-Ristivuoma. Esimerkiksi Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueen suojelun perusteena ovat kolme luontotyyppiä sekä yksi laji. Keminmaan alueella taas suurimmat ovat Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat, Suuripään alue sekä Kirvesaapa, jotka kaikki ovat suoalueita.

Toiminta-alueella ympäristöön aiheutuu melua teollisuudesta ja liikenteestä (tie-, raide- ja lentoliikenne). Teollisuusmelu keskittyy paikalliseksi ongelmaksi muutamilla asuinalueilla. Näiden lisäksi alueella on moottoriurheilu- sekä ampumaratoja, joista voi aiheutua haitallisia melupäästöjä ympäristöön. Alueen ilmanlaatuun vaikuttavat liikenne, teollisuus sekä vähäisessä määrin energiantuotanto. Ilmanlaatua on mitattu edellisen kerran Tornion alueella vuonna 2025, suuren teollisuuslaitoksen ympäristölupaan liittyvänä yhteistarkkailuna.

3. Valvonnan voimavarat

3.1 Henkilöstöresurssit

Keminmaan kunnan ja Tornion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Meri-Lapin ympäristölautakunta ja sen alaisina viranhaltijoina ympäristöpäällikkö sekä 1,5 ympäristötarkastajaa. Ympäristönsuojelutehtäviin on käytettävissä 2 henkilötyövuotta (htv).

Ympäristönsuojelun resurssit virkanimikkeiden mukaan ovat seuraavat:

- ympäristöpäällikkö 0,5 htv,
- ympäristötarkastaja 1,0 htv ja
- ympäristötarkastaja 0,5 htv.

3.2. Valvontayhteistyö

Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden valvonnan osalta viranomaisyhteistyö on melko vähäistä, koska näiden toimintojen valvonnassa toimivalta on selkeästi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ja lupamääräyksissä sekä toimialakohtaisissa asetuksissa on huomioitu keskeiset ympäristövaikutukset. Näiden kohteiden valvonnassa yhteistyömuotoja ovat lähinnä lausuntojen pyytäminen sekä mahdolliset yhteistarkastukset.

Lupa- ja valvontavirasto

Valtionhallinto uudistui vuoden 2026 alussa niin, että ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen ympäristötoimialan lupa- ja valvontatehtävät keskitetään Lupa- ja valvontavirastoon, kun taas ELY-keskusten ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvät kehittämis- ja edistämistehtävät hoidetaan alueellisissa elinvoimakeskuksissa. Valvontayhteistyötä entisen Lapin ELY-keskuksen, nykyisen Lupa- ja valvontaviraston kanssa, tehdään säännöllisesti.

Valvontayhteistyötä tehdään osallistumalla tarvittaessa Lupa- ja valvontaviraston valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Lupa- ja valvontaviraston valvontakohteista saapuvat vuosiraportit tarkastetaan ja tallennetaan valvontakansioihin tai sähköiseen tiedostojen hallintajärjestelmään. Valvontayhteistyötä tehdään myös pilaantuneiden maiden puhdistamisasioissa ja onnettomuustilanteissa, sekä tarvittaessa Lupa- ja valvontavirastolta pyydetään lausunto ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen käsittelyn yhteydessä ja joissakin tapauksissa voidaan pyytää asiantuntija-apua.

Ympäristöterveysvalvonta

Ympäristöterveydenhuollon kanssa valvontayhteistyötä tehdään tarvittaessa yhteisellä toimintojen valvonnalla ja tarkastuksilla, mikäli valvottavasta toiminnasta epäillään aiheutuvan terveyshaittaa. Terveystoimintaviranomaisen lausuntoa pyydetään kaikista uusista ympäristölupahakemuksista sekä ympäristönsuojelulain yleisen ilmoitusmenettelyn kohteista, ja tarvittaessa myös rekisteröintimenettelyyn ympäristönsuojelulain vaatimuksen mukaisesti. Lausuntoja pyydetään myös kertaluonteisen toiminnan ilmoitusmenettelyyn liittyvistä kohteista, esimerkiksi meluilmoituksiin liittyen. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistyötä lisäksi muun muassa vesihuoltoon liittyvien tehtävien hoidossa sekä uimavesien ja vesistöjen tilan seurannassa.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan kanssa tehdään tarvittaessa yhteistä valvontaa ja tarkastuksia muun muassa roskaantumiseen ja jätevesien käsittelyyn liittyen. Rakennusvalvonnalle annetaan lausuntoja toimintojen rakennuslupa- ja purkamislupahakemuksista, mutta myös poikkeamis- ja sijoittamislupahakemuksista.

Pelastuslaitos ja poliisi

Pelastusviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti ympäristöonnettomuustilanteissa, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Pelastuslaitos ottaa yhteyttä kunnan ympäristövalvontaan heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Pelastuslaitoksen tehtävänä ovat akuutit torjuntatoimet ympäristövahingon laajuuden rajaamiseksi ja lisävahinkojen estämiseksi. Pelastuslaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä myös kemikaalivalvontaan liittyen. Ympäristörikosasioissa tehdään yhteistyötä poliisin kanssa. Hankalissa valvontatehtävissä voidaan joutua turvautumaan myös poliisin virka-apuun.

Jätehuoltoviranomainen

Tornion kaupungissa ja Keminmaan kunnassa jätehuoltoviranomaisena toimii Perämeren jätelautakunta, joka toimii viiden kunnan yhteislautakuntana. Lautakunnan isäntäkunta on Tornion kaupunki. Perämeren jätelautakunnalle kuuluvat jätehuollon viranomaistehtävät, Perämeren Jätehuolto Oy:lle jätehuollon palvelutehtävät sekä ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuollon valvonta.

4. Valvontakohteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

4.1 Luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristönsuojelulain tai jätelain nojalla luvitettuja kohteita on vuoden 2026 alussa seuraavasti: Tornion kaupungin alueella ympäristöluvallisia kohteita on 53 kappaletta. Keminmaan kunnan alueella ympäristöluvallisia kohteita on 22 kappaletta. Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvia lupakohteita Tornion kaupungissa on 20 kappaletta ja Keminmaassa 7 kappaletta.

Tietyistä toiminnoista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 116 §). Rekisteröitäviä toimintoja ovat nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, asfaltti-asemat, polttoaineteholtaan alle 50 MW:n energiantuotantoyksiköt, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat sekä tietyt kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset. Joissakin tapauksissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat edelleen ympäristöluvan. Rekisteröinnissä siirrytään ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröinnissä ilmoituksen johdosta ei tehdä hallinnollista päätöstä eikä anneta määräyksiä. Rekisteröitävien toimintojen valvonta jakautuu toimialakohtaisen asetuksen mukaisuuden valvontaan, määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen. Rekisteröityjä toimintoja on Tornion kaupungin alueella 23 kappaletta ja Keminmaan kunnan alueella 7 kappaletta. Suurin osa rekisteröidyistä toiminnoista on polttonesteiden jakeluasemia.

Ympäristölupa- ja rekisteröintimenettelyjen rinnalle on vuoden 2019 alussa otettu käyttöön yleinen ilmoitusmenettely, joka koskee ympäristönsuojelulaissa erikseen säädettyjä vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja, kuten tiettyjä eläinsuojia, sahoja, työkonevarikoita, elintarvike- ja rehuteollisuuden toimintoja ja ampumaratoja. Yleisessä ilmoitusmenettelyssä viranomaisen antaa valituskelpoisen päätöksen määräyksineen toiminnanharjoittajan jättämän ilmoituksen tietojen perusteella. Tornion kaupungin alueella ilmoituksenvaraisia eläinsuojia on 3 kappaletta ja Keminmaan kunnan alueella 1 kappale.

Liitteen 1 taulukossa on esitetty Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan alueella sijaitsevien kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröityjen valvontakohteiden lukumäärät toimialoittain.

4.2 Muut ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai ääntä aiheuttavasta tilapäisestä toimenpiteestä tai tapahtumasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Näitä ovat muun muassa rakentaminen ja yleisötilaisuudet, jos melun tai äänen on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Viime vuosina ilmoituksista on tehty vuosittain noin viisi päätöstä, joista useimmat ovat koskeneet ulkoilmakonsertteja ja moottoriurheilua. Tarkastuksia tehdään lähinnä yleisöilmoitusten tai valitusten perusteella. Tarvittaessa tehdään melumittauksia.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää, puhdistuslaitetta tai jätteenkäsittelymenetelmää,

tulee tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 31 ja 119 §). Ilmoituksia saapuu harvemmin kuin kerran vuodessa. Koeluonteinen toiminta tarkastetaan tarvittaessa ilmoitusta käsiteltäessä sekä toiminnan aikana.

Jos muussa kuin ympäristöluvanvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä pilaantumisen vaaraa tai aiheuttaa erityisiä toimia jätehuollossa, on siitä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Poikkeuksellisia tilanteita sattuu harvemmin kuin kerran vuodessa ja näissä tapauksissa tehdään tarkastus.

4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

Ympäristönsuojelumääräykset

Meri-Lapin ympäristölautakunta on hyväksynyt 28.6.2022 § 51 (voimaantulo 1.9.2022) ympäristönsuojelulain 202 §:n nojalla annettavat ympäristönsuojelumääräykset Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan alueelle. Ympäristönsuojelulain mukaan kunta voi antaa ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia, paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Ympäristönsuojelumääräysten mukaisiin valvontakohteisiin kuuluu kohteita niin jätevesien käsittelyn, vesien- ja ilmansuojelun kuin kemikaalien käsittelynsä osalta. Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamishakemuksia tulee käsiteltäväksi vaihteleva määrä vuosittain. Pääosa hakemuksista koskee öljysäiliön jättämistä maaperään. Poikkeamishakemusten lisäksi ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat vireille yleisöilmoitusten ja valitusten kautta, ja ilmoitusten johdosta valtaosaan kohteista suoritetaan tarkastus.

Nitraattiasetus (1250/2014)

Eläinsuojat, jotka eivät ole ympäristö- tai ilmoitusmenettelyn piirissä, valvotaan tarvittaessa ns. nitraattiasetuksen mukaisesti (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta). Valvontaan kuuluvat muun muassa lantaloiden asianmukaisuus ja lannanlevitysajankohtien noudattaminen. Valvontaa tehdään pääasiassa yleisöilmoitusten perusteella. Ympäristönsuojelu käsittelee myös nitraattiasetuksen mukaiset ilmoitukset lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden aumavarastoinnista sekä poikkeuksellisesta levitysajasta.

Ympäristönsuojelulain mukainen yksittäinen määräys

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tekemänsä tarkastuksen nojalla antaa ympäristönsuojelulain 180 §:n mukaisen yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista tai rekisteröityä toimintaa.

Talousjätevesien käsittely vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla

Talousjätevesien käsittelyä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädellään valtioneuvoston asetuksella (157/2017). Lisäksi Meri-Lapin ympäristölautakunta on ympäristönsuojelumääräyksissään asettanut paikalliset olosuhteet huomioiden jätevesien käsittelylle lakia ja asetusta ankarampia vaatimuksia. Luokitelluilla pohjavesi- ja ranta-alueilla sijaitsevien rakennusten, ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvien käyttökuntoisten jätevesijärjestelmien, tulee täyttää ympäristönsuojelulaissa, hajajätevesiasetuksessa ja kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä jäteveden käsittelylle asetetut vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Asetuksen toteutumista valvotaan pääasiassa lausumalla tarvittaessa rakennusvalvonnan käsiteltäväksi tulevia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia hakemuksia. Lisäksi puutteelliseen jätevesien käsittelyyn voidaan puuttua yleisöilmoitusten perusteella. Valvontaa pyritään keskittämään erityisesti pohjavesialueille ja herkimmille vesistöjen ranta-alueille, vaikkakaan haja-asutuksen jätevesien suunnitelmallista valvontaa, tai hajajätevesiasetuksen toimeenpanoa ei ole tehty.

4.4 Jätelain mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätelain (646/2011) ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Jätelain valvontaan kuuluu muun muassa jätehuoltoon liittymisen valvonta, jätehuoltomääräysten valvonta ja roskaantumisen valvonta. Jätelain mukaiset kohteet ovat pääasiassa roskaantumiseen liittyvää valvontaa, joita tulee vireille noin 10 kappaletta vuosittain. Jätelain mukaiset tapaukset vaativat usein paljon valvontaa ja usein niiden yhteydessä joudutaan käyttämään myös pakkokeinoja.

Perämeren jätelautakunnan jätehuoltomääräykset ovat tulleet voimaan 1.7.2023. Yleisimpiä jätehuoltomääräysten mukaisia valvontakohteita ovat jätteen erilliskeräykseen, kuljetukseen ja käsittelyyn liittyvät asiat, kuten kiinteistökohtaiseen jätteenkuljetukseen liittyminen, hyötyjätteiden erilliskeräys, kompostointi ja jätteen polttaminen. Lietteiden omatoimiseen käsittelyyn vaaditaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen suostumus. Jätehuoltomääräysten mukainen valvonta painottuu ensi sijassa kuntalaisilta tulleisiin ilmoituksiin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kunnallisia jätehuoltomääräyksiä, mutta jätehuoltomääräyksistä poikkeamisista päättää kunnan jätehuoltoviranomainen.

Jätelain 125 §:n nojalla voidaan antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskeva yksittäinen määräys. Määräys voidaan antaa roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Määräyksen noudattamista valvotaan tarkastuksin tai muulla asianmukaisella tavalla.

Jätelain 126 §:n nojalla jätelain valvontaviranomaisella on oikeus puuttua jätelain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaiseen toimintaan käyttämällä hallintopakon päävelvoitetta. Jätelain 129 § valvontaviranomainen voi myös tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla, teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Hallintopakkoa voidaan käyttää

esimerkiksi laiminlyönteihin, jotka koskevat kiinteistöin jätteenkuljetukseen liittymistä tai roskaantuneen alueen puhdistamista.

Jätelain säännöllinen valvonta

Jätelain 124 § velvoittaa valvontaviranomaista tarkastamaan määräajoin laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Samoin on tarkastettava jätteen ammattimaisen kerääjän, kuljettajan ja jätteen välittäjän toiminta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontasuunnitelma koskien jätteen ammattimaista keräystä ja niitä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista (ks. Luku 5).

Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan alueella jätelain mukaista valvontaa tehdään lähinnä rikkomusten tai ilmoitusten perusteella, eikä säännöllistä valvontaa, tai jätelain mukaista valvontasuunnitelmaa, ole aiemmin tehty. Tästä lähtien jätelain 100 §:n mukaiset jätteen ammattimaiset keräyspaikat tarkastetaan riskinarvioinnin mukaisesti vastaisuudessa kolmen tai viiden vuoden välein. Vaarallisten jätteiden sekä mahdollinen jätteen kansainvälisten siirtojen vaatima valvonta on sisällytetty luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaan ja ne tarkastetaan näille laitoksille tehdyn riskinarvioinnin mukaisesti.

Liitteessä 2 on esitetty jätelain suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärät Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan alueella.

4.5. Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Maa-ainelain valvonta

Maa-ainelakia (555/1981) valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Maa-ainesten ottamistoiminnan valvontaan sisältyvät alkua- ja lopputarkastukset, ottamistoiminnan aikaiset määräaikaistarkastukset sekä yleisöilmoitusten tai valitusten pohjalta tehtävät tarkastukset. Tarkastusten yhteydessä tehdään maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain lisäksi myös muun lainsäädännön, kuten jätelain ja vesilain edellyttämää valvontaa. Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan luvan haltijalle. Valvontaviranomainen huolehtii myös maa-ainelupiin liittyvistä vakuuksista. Luvat ovat pääsääntöisesti voimassa kymmenen vuotta.

Vuoden 2026 alussa Tornion kaupungin alueella on voimassa olevia maa-ainelupia 33 kappaletta ja 3 lupaa, joiden voimassaolo on päättynyt, mutta aluetta ei ole lopputarkastettu. Keminmaan kunnan alueella on vastaavasti voimassa olevia maa-ainelupia 16 kappaletta ja 3 lupaa, joiden voimassaolo on päättynyt, mutta aluetta ei ole lopputarkastettu. Maa-ainekohteet pyritään valvomaan vuosittain ja valvonta kohdennetaan pohjavesialueille, riskikohteisiin sekä toiminnan aloittamiseen.

Vesilain valvonta

Vesilain (587/2011) mukaiseen valvontaan liittyvät mm. ojitusasiat, jäteveden johtaminen toisen ojaan sekä viemärin kunnossapidosta määrääminen. Vesilain valvontaa toteutetaan vireillepanoperusteisesti ja tällaisia kohteita tulee vireille useita vuosittain. Asukkaat tuovat esiin ristiriitatilanteita, joita viranomaisen lähtee selvittämään ja tapaukset ovat tavallisesti hyvin työllistäviä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja Lupa- ja valvontaviraston toimivalta on vesilaissa pääosin jakamatonta ja valvonnan järjestämisestä sovitaan usein Lupa- ja valvontaviraston kanssa.

Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaisevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäri- ja vesijohtoverkostoihin sekä käsitellä kiinteistöjen vapautushakemukset liittymisestä vesi-, jäte- ja hulevesiverkostoon. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä kohteeseen tehdään tarvittaessa tarkastus.

Maastoliikennelain ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelain (1710/1995) 32 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu lain yleinen valvonta kunnassa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi myöntää luvan järjestää toistuvasti kilpailuja tai harjoituksia moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa ja hyväksyä moottorikelkkailureittien reittisuunnitelmat. Vesiliikennelain (782/2019) mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen, harjoitusten tai muiden tapahtumien toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samalla vesialueella on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Maasto- ja vesiliikennelain mukaisia tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaan huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyy kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja suunnitelma merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Muiden satamien valvonta kuuluu Lupa- ja valvontavirastolle. Tornion kaupungin alueella on neljä huvivenesatamaa ja Keminmaan kunnan alueella 1 huvivenesatama.

Luonnonsuojelulain mukainen valvonta

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan luonnonsuojelun edistäminen on osa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa. Luonnonsuojelun näkökohtia huomioidaan mm. kaava- ja rakennuslupalausunnoissa.

Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain (599/2013) mukaista valvontaa tehdään lähinnä ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnan yhteydessä. Valvontaan kuuluu kemikaalien käyttöolosuhteiden valvonta kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Asetuksista toiminnanharjoittajille tulevia kemikaaleihin liittyviä velvoitteita valvotaan laitosten määräaikaistarkastuksilla kunnan valvontaviranomaisen toimivallan puitteissa. Orgaanisten liuottimien käytöstä eräissä maaleissa ja lakoissa sekä ajoneuvojen korjausmaalaustuotteissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen eli VOC-asetuksen (189/2022) mukaisia valvontakohteita on mahdollisesti yksi kappale, vaikkakaan toimintaa ei ole vielä luvitettu.

5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja että se perustuu ympäristöriskien arviointiin. Lain mukaan valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti. Lisäksi ympäristönsuojeluasetuksen 29 §:n mukaan määräaikaistarkastusten tiheys on määriteltävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Jätelain mukaisten valvontasuunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen

Ympäristöriskien arviointi on tehty ympäristöluvanvaraisille, ilmoituksenvaraisille ja rekisteröitäville toimintoille sekä jätelain suunnitelmällisen valvonnan kohteille. Riskinarvioinnissa otettiin huomioon sekä kohteen toiminnasta, että sijainnista aiheutuvat riskit seuraavasti:

- sijaintiriski (muun muassa asutus, pintavesien ja luokiteltujen pohjavesien läheisyys, luonnonsuojelualueet)
- päästöriski (muun muassa melu, pöly, haju, jätevedet, jätteiden synty, päästöt vesistöön)
- valvontahistoria (muun muassa havaitut puutteet, tarkkailutulokset, valitukset, valvontatiedon puute)

Laitoksille määritettiin valvontaluokka ja tarkastustiheys riskinarvioinnin perusteella seuraavasti:

- luokka 1, määräaikaistarkastus vähintään kerran kahdessa vuodessa
- luokka 2, määräaikaistarkastus vähintään kerran kolmessa vuodessa
- luokka 3, määräaikaistarkastus vähintään kerran viidessä vuodessa.

Kohdekohtainen valvontatiheys määräytyy siten, että suurimman ympäristöriskin kohteet valvotaan tiheimmin. Otantamenettelyä ei käytetä. Valvontatiheys määritellään suunnitelmakauden aikana ja tiheyttä voidaan päivittää tarvittaessa.

Ympäristölupien, rekisteröityjen toimintojen, ilmoituksenvaraisten eläinsuojien tai jätteen keräystoiminnan tarkastuksia ei ole pystytty suorittamaan suunnitelmallisesti vähäisten resurssien johdosta. Kaikki kohteet pyritään käymään läpi tulevan suunnitelmakauden (2026-2029) aikana.

5.2. Valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelma. Valvontaohjelmassa on tiedot valvottavista kohteista ja säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla, esimerkiksi päivittämällä uudet ja poistuvat kohteet.

Valvontaohjelma muodostuu laitosluelestosta, joka sisältää laitospkohtaisen suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Lisäksi ohjelmassa kuvataan edellisen vuoden valvontaohjelman tavoitteiden toteutuminen.

Laitospkohtainen valvontaohjelma on ympäristövalvonnan sisäisessä käytössä, koska yksityispkohtainen toimenpide- ja kohdelueleston julkaiseminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Toiminnanharjoittajilla on kuitenkin oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka.

6 Valvonnan toteuttaminen

Valvontatyötä ovat muun muassa tarkastukset, selvitysten ja suunnitelmien läpikäynti ja hyväksyminen, raporttien tarkastaminen, suunnitelmallinen valvonta sekä ympäristöhaittailmoituksiin reagoiminen.

Ympäristönsuojelulain 172 §:n mukaan ympäristönsuojelulain valvonta- ja lupaviranomaisella on oikeus valvontaa varten muun muassa saada tietoja toimijoilta, suorittaa mittauksia, ottaa näytteitä, tarkkailla toimintaa sekä päästöjä ja ympäristövaikutuksia, tallentaa ääntä tai kuvaa, kulkea toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan. Meri-Lapin ympäristölautakunta on kokouksessaan 16.4.2019 siirtänyt toimivallan viranhaltijoille valvonta-asioiden osalta, eli viranhaltijoilla on mm. ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukainen oikeus tiedonsaantiin ja tarkastustoimintaan.

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino on määräaikaistarkastukset eli paikan päällä tehtävä valvontakäynti valvontaohjelman mukaisesti. Lisäksi tarkastuksia tehdään kirjallisten valitusten ja ilmoitusten johdosta sekä aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

6.1 Valvontatarkastukset

Määräaikaisvalvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee valvoa ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja, sekä jätelain 124 §:ssä määriteltyjä kohteita säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Määräaikaistarkastusten suorittamisesta voidaan periä maksu.

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan tarkastuskäyntiä, joka tehdään luvanvaraiseen kohteeseen paikan päällä. Määräaikaistarkastuksessa toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka toimitetaan tarkastukseen osallistuneille. Määräaikaistarkastusten suorittamisesta ei ole laadittu työohjeita, mutta rekisteröitävien kohteiden tarkastuksilla voidaan käyttää toimialakohtaisten asetusten pohjalta laadittuja tarkastuslistoja.

Valvonta onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaisesti tarkastus on suoritettava myös, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan tai ilmoituspäätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Onnettomuuksien, poikkeustilanteiden ja ympäristövahinkojen johdosta tapahtumapaikalla suoritetaan pääsääntöisesti aina tarkastus tai ellei tarkastus ole tarpeen, asia selvitetään muulla asianmukaisella tavalla.

Tarkastusten maksullisuus

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaisen maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista. Valvontamaksua voidaan periä myös rikkomuspohjaisesti. Maksullisia ovat tällöin hallintopakkomääräyksen noudattamiseen (YSL 175-176 §) tai toiminnan keskeyttämisen (YSL 181 §) valvomiseksi tehdyt tarkastukset sekä valvonta.

Mikroyritysten valvonnasta perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne (YSL 206 §). Maksusta säädetään tarkemmin ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

6.2 Muut valvontatavat

Raporttien tarkastaminen

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit, esimerkiksi vuosittain tehtävät yhteenvedot toiminnasta sekä tarkkailutulokset, tarkastetaan. Toiminnanharjoittajaan voidaan olla yhteydessä lisäselvitysten johdosta. Raporttien tarkastamisesta voidaan periä maksu. Ympäristöluvallisten kohteiden lupiin

kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää tarkkailun suorittamisen sekä ja toiminnan vaikutusten seuraamiseksi.

Valitukset

Asianosaisilla, yhdistyksillä, kunnalla sekä viranomaisilla on oikeus kirjallisesti panna jokin ympäristön pilaantumista tai luontovahinkoa koskeva asia vireille ympäristönsuojelulain 186 §:n mukaisesti. Nimettömiin ilmoituksiin ja puhelimitse tulleisiin ilmoituksiin reagoiminen on viranomaisen omassa harkinnassa, mutta yleisen edun vastaista toimintaa koskevat ilmoitukset on syytä tarkistaa. Asianosaista pyydetään panemaan asia vireille kirjallisesti lähes poikkeuksetta. Kirjallisesti vireille tullut asia on käsiteltävä ja siitä on tarvittaessa annettava valituksenalainen päätös. Ennen päätöstä on valituksen kohteelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa sekä usein myös tarkastus tilanteen toteamiseksi on tarpeen.

Asianosaisen nimeä ei aina tarvitse ilmoittaa toiminnanharjoittajalle vaan viranhaltijan oma havainto riittää haitan toteamiseksi. Valvontakäynnistä ei tarvitse ilmoittaa ennakolta toiminnanharjoittajalle, jos käynnin tarkoituksen voidaan olettaa vaarantuvan. Käynnin aikana tehdyt havainnot on ilmoitettava käynnin jälkeen toiminnanharjoittajalle.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi joskus olla vaikeaa sen ajoittaisuuden vuoksi. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on helpoin ja tehokkain tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnanharjoittajan kanssa ja kirjata sovitut asiat neuvottelu- tai tarkastusmuistioon. Viimeistään asian ratkettua ilmoituksen tekijälle annetaan palautetta viranomaisen toimista ja niiden vaikutuksesta ja merkitään asia käsitellyksi.

Mikäli asiat eivät etene neuvottelemalla, ympäristölautakunta voi antaa tarvittavat määräykset ympäristönsuojelulain 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa ympäristönsuojelulain 182 §:n perusteella ympäristöpäällikkö tai -tarkastaja, joille tehtävä on delegoitu. Asia on tuotava viivytyksettä ympäristölautakunnan käsittelyyn.

7 Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun valvontakohteiden tiedot tallennetaan sähköisesti Trimble Oy:n Locus-ohjelmaan asiakkaittain ja/tai kohteittain. Karttapohjainen ohjelma on otettu käyttöön 1.1.2024. Asiakirjoja löytyy myös Innofactor Oy:n Dynasty 10 -ohjelmasta sekä paperisesta arkistosta.

Kaikki valvontakohteisiin liittyvät lähtevät ja saapuvat asiakirjat merkitään Dynasty-asianhallintajärjestelmään. Ajantasaisesta diaarista voidaan tulostaa asian kaikki käsittelyvaiheet.

Rekisteröitävät toiminnot rekisteröidään ympäristönsuojelun valvonnan sähköiseen asiointijärjestelmään YLVA:aan, joka on lakisääteinen valtakunnallinen järjestelmä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on talletettava tähän tietojärjestelmään myös kaikki lupa- ja

valvontatehtäviin liittyvät päätökset, tiedot rekisteröitävistä toiminnoista sekä ympäristöluvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan seuranta- ja tarkkailutiedot.

Ympäristönsuojelun valvonnassa hyödynnetään myös valtion ympäristöhallinnon erilaisia tietojärjestelmiä ja karttapalveluita. Paikkatiedon käyttö helpottaa erityisesti riskinarviointia.

8 Koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella koulutuksella on tärkeä merkitys tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla sekä kehittää taitoja muuttuvassa hallintokentässä mukaan lukien tietotekniset sekä vuorovaikutustaidot.

9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus

Lainsäädännössä olevien, kaikkia hallintoaloja koskevien yleisten vaatimusten lisäksi, on ympäristösäädöksiin sisällytetty myös erityisiä tiedottamisvaatimuksia.

Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu ympäristönsuojelua koskeva tiedottaminen, valistus ja koulutus, ympäristönsuojelua koskevaan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuminen sekä yhteistyön edistäminen. Ympäristönsuojelulaki puolestaan vaatii kuntaa huolehtimaan ympäristön tilan seurannasta.

Ympäristönsuojelulaissa on paitsi ympäristölupahakemusten ja - päätösten kuuluttamista koskevat säännökset myös pykälät sähköisen tiedonsaannin edistämiseen. Nykyaikainen verkkoviestintä on muutoinkin korostunut viestinnän suunnittelussa ja se on osaltaan monella tapaa parantanut kuntalaisten osallistumis- ja tiedonsaantimahdollisuuksia.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma on julkinen Meri-Lapin ympäristöautakunnassa hyväksytty asiakirja, joka pidetään koko sen voimassaoloajan toiminnanharjoittajien ja kaupunkilaisten saatavilla kaupungin internetsivuilla. Sen lisäksi viranomaisella on yksityiskohtaisempi laitoskohtainen valvontaohjelma sisäiseen käyttöön. Sen toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, joka viedään lautakunnalle tiedoksi. Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa on myös julkinen ja saatavilla kaupungin internetsivuilla.

Valvontasuunnitelman yhtenä tavoitteena on edistää säännöllistä yhteydenpitoa valvontaviranomaisen ja valvontakohteen välillä.

10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran valtuustokaudessa eli neljän vuoden välein. Valvontasuunnitelma tarkistetaan lisäksi aina, jos valvontaan vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Valvontaohjelma pidetään jatkuvasti ajan tasalla ja sen toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa tarkastellaan toteutunutta valvontaa verrattuna suunnitelman mukaiseen valvontaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen

mahdollisia muutoksia sekä suunnitelman päivitystarvetta valvontakohteiden muuttuessa. Yhteenveto saatetaan Meri-Lapin ympäristölautakunnalle tiedoksi.

Arvioinnissa voidaan esittää esimerkiksi, kuinka asianmukaisia asetetut tavoitteet ovat olleet, ottaen huomioon alueen ympäristönsuojelun tilanteen, valvontaan osoitetut resurssit, tulisiko valvontaohjelmassa olevia tavoitteita muuttaa sekä se, paljonko jatkossa varataan resursseja valvontaan. Arviossa voi olla myös arvio neuvonnan, koulutuksen ja tiedottamisen riittävydestä sekä arvio kehittämistarpeista. Myös valvontayhteistyön onnistumista muiden viranomaisten kanssa voidaan arvioida.